HEMMELIG

(KL)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

tirsdag den 13. januar 1987 kl. 10.

Energi- og industrikomiteen var innkalt for å delta under behandlingen av sak nr. 1 på dagsordenen.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Kåre Willoch.

Fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite møtte: Kjell Magne Bondevik, Ingeborg Botnen, Johan Buttedahl, Kaci Kullmann Five, Einar Førde, Theo Koritzinsky, Harald U. Lied, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Reiulf Steen, Jan P. Syse, Kåre Willoch, Liv Aasen, Jo Benkow, Kjell Magne Fredheim, Arve Berg, Johan J. Jakobsen, Brit Jørgensen, Thor Knudsen, Borghild Røyseland, Asbjørn Sjøthun, Harald Synnes, Bjørn Erling Ytterhorn og Inger Lise Gjørv (for Oddrunn Pettersen).

Fra energi- og industrikomiteen møtte (under behandlingen av sak nr. 1): Svein Alsaker, Reidar Due, Gunnar Fatland, Per-Kristian Foss, Ingvald Godal, Helga Haugen, Kjell Helland, Ole Fr. Klemsdal og Kjell Opseth.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: statsminister Gro Harlem Brundtland, utenriksminister Knut Frydenlund og statsråd Arne Øien, Olje- og energidepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet: spesialrådgiver Johan H. Dahl. Fra Olje- og energidepartementet: departementsråd Erik Himle.

I tillegg ble komitesekretær Bjørn Grønli, energi- og industrikomiteen, gitt adgang til møtet.

(KL) Videre var til stede den utvidede utenrikskomites faste sekretær, Jan Tore Holvik.

Dagsorden:

1. Orientering ved Regjeringen om tiltak for norsk medvirkning til å stabilisere oljemarkedet.

2. Eventuelt.

KOMITEENS LEDER: Jeg vil for ordens skyld bare nevne at dette møtet foregår etter reglene i § 13 i Stortingets forretningsorden, som sikkert alle kan utenat, slik at jeg ikke behøver å referere denne paragraf.

Sak nr. 1.

Orientering ved Regjeringen om tiltak for norsk medvirkning til å stabilisere oljemarkedet.

KOMITEENS LEDER: Jeg vil spørre om hvem som skal gi den varslede "Orientering ved Regjeringen".

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Det er olje- og energiministeren.

KOMITEENS LEDER: Da gir jeg ordet til statsråd Øien.

STATSRÅD ARNE ØIEN: Som kjent har det vært Regjeringens politikk å bidra til stabilisering av oljeprisene på et rimelig nivå, forutsatt at OPEC treffer

(KL) realistiske tiltak for dette formålet. Etter at OPEC-landene vedtok å begrense sin produksjon de fire siste månedene i 1986, reduserte vi norsk oljeeksport med 10 pst. I denne perioden fant det sted en prisoppgang fra 10 til 15 US dollar pr. fat.

I desember 1986 inngikk OPEC-landene - unntatt Irak - en avtale om å gjeninnføre et system med faste priser som i gjennomsnitt utgjør 18 US dollar pr. fat. Det tilsvarer 19 US dollar pr. fat for nordsjøoljen. For å sikre denne prisen vedtok landene å redusere tidligere fastlagte kvoter, slik at samlet produksjon i første halvår 1987 ikke skal overstige 15,8 mill. fat pr. dag.

Regjeringen mener at OPEC-vedtaket må betraktes som et betydelig steg i retning av å stabilisere oljeprisene på et rimelig nivå. Prisene for nordsjøoljen ligger altså i dag på 18 US dollar pr. fat. Men prisutviklingen fremover vil være avhengig av hvorvidt OPEC-landene i praksis klarer å etterleve avtalen. Det er fortsatt betydelig risiko for prisfall, bl.a. på grunn av store oljelagre.

Et mulig scenario - hvis man velger en pessimistisk holdning - er at vi får svakere etterspørsel utover våren; det må vi iallfall vente. Den svakere etterspørsel kan føre til et prisfall ved at OPEC setter sine "posted prices" - sine fastlagte salgspriser - noe ned.

Lagrene er, som jeg har påpekt, store, og det en slik prisnedgang kan føre til, er at de som sitter med slike lagre, ønsker å redusere dem. Det kan i sin tur føre til ytterligere prisfall. I en slik situasjon vil solidariteten i OPEC bli utsatt for en stor påkjenning. På den annen side ligger det i OPECs strategi at man prøver å møte nettopp denne situasjonen ved å sette produksjonstaket så lavt at lagrene vil bli redusert om man - med et rimelig slingringsmonn - holder seg til dette. Dessuten ser det ut til at vi får en kald vinter, noe som kan føre til et noe større forbruk enn ventet, og det vil også gi bidrag i riktig retning.

Det er Regjeringens vurdering at vi befinner oss i en situasjon hvor den psykologiske virkning av Norges holdninger kan ha betydning. De kvoter OPEC har avtalt, gjelder i første omgang de to første kvartaler i 1987. Regjeringen er av den oppfatning at Norge også bør gå til produksjonsregulerende tiltak. Den anser det for praktisk at våre tiltak knyttes til samme tidsrom, med unntak for januar. Tiltakene vil

(KL) når som helst kunne avvikles dersom OPEC-landene ikke etterlever sine avtaler om produksjonsbegrensninger.

Regjeringen foreslår at vi tar sikte på å redusere oljeproduksjonen med omtrent samme oljemengde som vi beredskapslagret i november/desember, regnet pr. måned, dvs. om lag 80 000 fat pr. dag. Det vil innebære at vi i første halvår 1987 omtrent opprettholder produksjonsnivået fra slutten av 1986 - vi har jo fått ny kapasitet inn i mellomtiden. Med en forholdsmessig fordeling på alle felt gir dette en reduksjon på om lag 7,5 pst. av forventet produksjon.

Regjeringen foreslår en forholdsmessig fysisk reduksjon av produksjonen fra alle oljeproduserende felt. Dette har vi hjemmel for i petroleumsloven. Pålegg om reduksjon skal søkes fordelt forholdsmessig på de aktuelle forekomster. Det skal imidlertid, om det viser seg nødvendig, tas særlig hensyn til gassavtaler.

Den videre behandling av saken kan føre til at Ekofisk må pålegges en noe mindre produksjonsbegrensning enn øvrige felt. Det henger sammen med gassavtalen og med sammensynkingen av feltet, som krever gassinjeksjon. Det regner vi med i tilfelle vil utløse visse negative reaksjoner fra rettighetshaverne på de øvrige felt, men Olje- og energidepartementet mener dette er i tråd med petroleumslovens intensjoner.

Vi har hatt kontakt med britiske myndigheter om håndteringen av Statfjordfeltet. Britene har sagt at hvis vi på vår side gjennomfører en reduksjon som ikke går ut over britiske interesser, så har de ikke innvendinger til det. Det er i det vesentlige avklart hvordan de tekniske detaljer skal gjennomføres, men alle forhandlinger er ikke sluttført.

Fra amerikansk side har man gjort det klart at den amerikanske regjering ville foretrukket at vi ikke foretok en produksjonsbegrensning. Vi ser ikke bort fra at vi kan få liknende ytringer fra en del andre vestlige land. Men vi regner ikke med noen samlet motstand mot de norske tiltakene innenfor IEA. Jeg har bl.a. etter samtaler med den svenske energiminister god grunn til å regne med at Sverige vil støtte vår politikk på dette området, og jeg tror at vi også kan regne med velvillige utsagn fra japansk side.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker for redegjørelsen, og vil spørre om noen ønsker ordet.

(KL)

PER-KRISTIAN FOSS: Etter de reelt sett forpliktende uttalelser som tidligere er gitt av representanter for Regjeringen om norske produksjonsbegrensningstiltak, har man i den foreliggende situasjon egentlig ikke lenger noe reelt valg. Det som er stilt i utsikt overfor OPEC, må følges opp. Hva gjelder tiltakenes omfang og art, er man også meget langt på vei bundet av de uttalelser som er gitt, særlig av olje- og energiministeren, før OPECs desembermøte.

Jeg hadde for min del sett det som en fordel for landet om Regjeringen i sine uttalelser hadde vært noe mindre spesifikk når det gjelder de planlagte produksjonsbegrensningstiltak, slik som tidligere anbefalt av bl.a. representanter for Høyre. Det hadde i dagens situasjon gitt større handlefrihet. Det er også grunn til å advare mot en linje fra norske myndigheters side som kan gi inntrykk av en slags forhåndsbestemt parallellitet mellom OPEC-vedtak og norske produksjonsbegrensningstiltak.

Regjeringen bør etter mitt syn legge vekt på å få fram tiltakenes karakter av midlertidighet. I utformingen av oljepolitikken må Regjeringen sikre seg størst mulig grad av handlefrihet, bl.a. under henvisning til de spesielle forhold, ikke minst de kostnadsmessige, som gjelder for produksjonen av petroleum på norsk kontinentalsokkel.

Det må også forutsettes at Regjeringen i utformingen av de varslede tiltak bl.a. legger vekt på følgende tre hensyn som jeg vil fremheve, nemlig:

- Norges rolle som pålitelig gassleverandør, som jeg forstår er noe av begrunnelsen for det avviket som statsråden skisserte når det gjelder Ekofisk.

- Behovet for størst mulig stabilitet i rammebetingelsene for oljeselskapene i sin helhet på norsk sokkel.

- Behovet for å sikre norsk olje og gass muligheter for en styrket markedsposisjon i årene fremover.

Den faktiske situasjon som er skapt gjennom uttalelser fra Regjeringen, tilsier imidlertid, som jeg tidligere har nevnt, at tiltakene følges opp. Men det er vesentlig at man i gjennomføringen av produksjonsbegrensningstiltakene og eventuelle nye tiltak tar hensyn til de forhold som jeg her har nevnt.

SVEIN ALSAKER: Jeg kan i det alt vesentlige tiltre det som Foss nettopp uttalte.

(KL) Når det gjelder produksjonsbegrensningen på 7,5 pst., har jeg forståelse for at den må gjøres gjeldende for samtlige felt ut fra praktiske hensyn og håndhevelseskriterier.

Når det gjelder begrensning og kontroll, reiser spørsmålet seg om OPEC makter å etterleve den avtale som de selv har inngått. For en rekke lands vedkommende kan man stille spørsmålstegn ved om de har den disiplin som skal til. I hvilken grad får man her opplysninger om at avtalen virkelig følges, hvilke praktiske muligheter har man i realiteten for å sjekke dette, og hva vil norske myndigheter gjøre dersom OPEC mot formodning ikke skulle greie å etterleve sin egen avtale om produksjonsbegrensninger? Det er klart at det er viktig for oss at vi har mest mulig handlefrihet, at det ikke går automatikk i dette, slik at hvis OPEC reduserer sin produksjon, må vi redusere vår produksjon tilsvarende. Her er det viktig å være klar over at vi har helt andre omkostninger i forbindelse med vår produksjon og helt andre produksjonsforhold enn OPEC-landene. Det er et argument som vi kan anføre overfor OPEC. Det er viktig at vi ikke som et ledd i en slik automatikk mister dette kortet.

I tilslutning til dette vil jeg også si: Her er det snakk om begrensninger i to kvartaler. Har Regjeringen vurdert å knytte vår produksjonsbegrensning til ett kvartal, for så senere å ta stilling til om man vil forlenge perioden ut fra en samlet vurdering og også ut fra disiplinen innad i OPEC.

(EK) JOHAN BUTTEDAHL: Jeg vil kort si at jeg i store trekk slutter meg til de synspunkter som er kommet til uttrykk fra Foss og Alsaker. Jeg er klar over at mye av det Norge gjør, også har en psykologisk effekt, men det er klart at det forventes at det gjøres noe fra norsk side. De signaler som allerede er gitt fra Regjeringens side, er også bindende for de standpunkter vi fra Stortingets side må være med på.

Jeg registrerer at Ekofisk kommer i en spesiell situasjon på grunn av sammensynkingen, og forstår at Regjeringen vurderer en mindre produksjonsbegrensning på dette feltet. Jeg tror det kan være fornuftig slik situasjonen er.

Utover dette forutsetter jeg at vi får en vurdering av produksjonsreduksjonen når den har vart en stund.

(EK) THEO KORITZINSKY: Jeg vil i all hovedsak støtte Regjeringens linje om å gå til produksjonsreduserende tiltak. Dette bringer oss inn i en bred dialog, med mulighet for påvirkning overfor OPEC. Etter mitt syn gir dette både oljepolitiske, nasjonaløkonomiske og utenrikspolitiske fordeler.

Det mest problematiske ved prisutviklingen på olje nå er hvilke konsekvenser det har for energiimporterende land i den tredje verden. Jeg skulle gjerne ønske at Regjeringen kommenterte den problematikken. Det er nemlig også en viktig utenrikspolitisk side ved hele situasjonen.

BJØRN ERLING YTTERHORN: Jeg er i store trekk enig i de betraktninger som representanten Foss har gitt uttrykk for. Men jeg vil i tillegg minne om at vi ved flere høve har advart mot samrøring med OPEC, som i våre øyne er et stort kartell, og derfor handler i strid med vår oppfatning av vanlig markedsøkonomi i handelssamkvem mellom land når det gjelder olje. Jeg er særlig betenkt over at en binding til OPEC i denne sak kan føre til at vårt land kommer på kollisjonskurs med vår største vestlige allierte. Som statsråden nevnte, foreligger det allerede betenkeligheter fra USAs side, og jeg vil advare mot at man slår inn på en linje som bringer oss i strid med vår fremste vestlige allierte.

KOMITEENS LEDER: For egen del vil jeg bare kort legge til at jeg ikke er enig med de amerikanske myndigheter i at en så lav oljepris som den vi har hatt, er i den vestlige verdens interesse. For øvrig kan jeg slutte meg til det hr. Foss har sagt.

JOHAN J. JAKOBSEN: Jeg vil bare kort i forlengelsen av det Alsaker var inne på, og før det blir gitt svar på hans spørsmål, si at jeg tror det er uhyre viktig at man får dokumentert at OPEC etterlever den avtalen om reduksjoner og kvoter som de selv har vedtatt. Når det gjelder de reduksjoner som ble annonsert i 1986, går jeg ut fra at man relativt snart vil kunne få dokumentert om dette ble faktisk politikk. Det vil på en måte være en evaluering av de vedtak og beslutninger som OPEC fattet i 1986, og vil derfor også kunne være en pekepinn når det gjelder OPECs muligheter og vilje til å etterleve de vedtatte rammer for 1987.

(EK) KOMITEENS LEDER: Da har jeg ikke flere på talerlisten. Det er stilt forskjellige spørsmål. Ønsker noen fra Regjeringen å svare på disse?

STATSRÅD ARNE ØIEN: Jeg har ikke av det som er sagt, registrert noe som jeg vil betrakte som avgjørende avvik fra Regjeringens syn og vurdering.

Til representanten Foss vil jeg si at Regjeringen har gjort det klart - og vil fortsatt gjøre det klart - at vår støtte nå til OPECs vedtak er situasjonsbestemt. Det er også grenser for hvor langt vår støtte kan gå.

Jeg vil også minne om at OPEC nå har gått tilbake til et system med "posted prices", altså fastlagte salgspriser. Det går ikke vi inn på. Vi holder oss til den markedsløsning vi hittil har valgt.

Vi anser den viktigste delen i OPECs forslag for å være produksjonsbegrensningen. Vi treffer også visse slike tiltak, men etter helt andre formler enn OPEC. OPEC har fastlagte kvoter og foretar nå visse reduksjoner i de tidligere fastlagte kvoter. Vi foretar visse reduksjoner i forhold til den kapasitet vi til enhver tid vil ha. Det er altså klare forskjeller på hva man gjør.

Representanten Foss nevnte tre hensyn som man etter hans mening burde ta i oljepolitikken. Jeg er enig i at dette er tungtveiende hensyn. Hvis det senere skulle avdekkes noen uenighet her, måtte det i tilfelle gå på hvor stor vekt man i en konkret situasjon skal legge på et enkelt moment veid opp mot andre momenter. Det kan vi i tilfelle først få avdekket når en slik situasjon foreligger.

Representanten Alsaker reiste spørsmål om hvilke muligheter vi har for å føre kontroll med at OPEC etterlever den avtalen de har inngått. Jeg tror vi må se i øynene at våre muligheter for å føre kontroll er begrenset. Vi må dessuten regne med at reglene ikke vil bli fullstendig etterlevd i alle land. Det vil til enhver tid sveve rundt mer eller mindre velbegrunnede påstander om at nå jukses det både her og der. Det ble også spurt om hvorledes dette hadde vært i 1986. Mer enn ett OPEC-land har hatt en praksis som i hvert fall må være tvilsom i forhold til vedtaket.

Jeg tror allikevel det vil være mulig å holde øye med at avtalen etterleves i hovedtrekk. En sterk indikasjon på at så var tilfellet i 1986, er den utvikling vi har hatt i oljeprisene. Nå har jeg allerede nevnt flere faktorer som kan trekke i retning av en

(EK) viss svekkelse av prisene utover våren. Derfor kan vi ikke ta ethvert prisfall utover våren som et absolutt bevis på at avtalen ikke virker. Men hvis man i stor grad ikke holder seg til avtalen, vil nok det etter hvert bli helt klart.

Våre muligheter for innsikt er som sagt begrenset, og vi må her faktisk pålegge oss en liten begrensning selv. Hvis vi hadde gått hardt på OPECs sekretariat, kunne vi nok fått bedre innsikt, men bare ved å skape et alminnelig inntrykk av at vi har et meget nært samarbeid med OPEC. Vi må altså balansere ønsket om informasjon opp mot andre hensyn. På den bakgrunn vil vår innsikt være begrenset, men likevel tilstrekkelig ifølge min oppfatning til at vi kan føre en fornuftig politikk.

Det heter i regjeringserklæringen at vi vil støtte opp om OPEC hvis de treffer effektive tiltak. Det ligger i det at hvis tiltakene ikke anses som effektive, vil vi ikke bidra med støtte. Med andre ord: Hvis OPEC ikke i rimelig grad overholder avtalen, ser vi ingen grunn til å fortsette med vår produksjonsbegrensning.

Jeg vil også gjerne komme med en merknad til spørsmålet om hvorfor man ikke tar ett kvartal om gangen. Forskjellen mellom det og det tiltak vi treffer, er ikke stor. Vi vil til enhver tid vurdere hvor godt OPEC overholder avtalen. På kort varsel kan oljeselskapene øke sin produksjon igjen.

Det ble sagt at det er visse argumenter vi kan bruke overfor OPEC. Under samtalene vi har hatt med representanter for OPEC, har vi lagt vekt på å forklare vår situasjon, og hvordan vi eventuelt kan tenkes å handle i visse situasjoner, uten at vi kan gå for langt inn på det siste. Vi må passe oss for å komme i den situasjon at vi skal behøve å rettferdiggjøre våre holdninger overfor OPEC. Vår grunnleggende holdning er at vi ut fra egne interesser, og for så vidt også ut fra verdenssamfunnets interesser, støtter opp under OPECs politikk i den nåværende situasjon. Da er det grenser for i hvilken grad vi skal behøve å rettferdiggjøre våre holdninger. Det er våre vurderinger som skal legges til grunn for vår politikk, og vi må unngå å skape et inntrykk av at vi trenger OPECs godkjennelse. Vi vil på den annen side neppe være tjent med å treffe tiltak som OPEC anser for aldeles verdiløse når det gjelder markedsreguleringer, siden vi legger slik vekt på den psykologiske virkning.

Når det gjelder Ekofisk, vil jeg presisere at vi går ut med pålegg om samme begrensning her som for andre felt. Etter forvaltningsloven må vi gi varsel i brevs form. Vi gir selskapene en svarfrist på

(EK) et sted mellom 10 og 15 dager. Når svarene kommer inn, kan det komme argumenter som vi i noen grad må bøye oss for. Vi kan ikke se bort fra at det når det gjelder Ekofisk, kommer argumenter av en slik karakter. Det var det jeg prøvde å antyde i min orientering.

KOMITEENS LEDER: Er det flere som ønsker ordet under sak nr. 1? - Det er det ikke, og da anser vi den saken som ferdigbehandlet.

Sak nr. 2.

Eventuelt

KOMITEENS LEDER: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 2.

Møtet hevet kl. 10.30.